

LNB Sociālo un humanitāro zinātņu lasītavas (HS) krājuma komplektēšanas vispārīgie principi un lasītāju pieprasījums

HS- Humanitāro un sociālo zinātņu lasītavas nozaru galv.
bibliogrāfe
Irēna Arne

Pamatlīnijas krājuma attīstīšanā

Viena no definīcijām ir sekojoša:

Reitz, J. (*Online Dictionary for Library and Information Science*): “*collection development*” - plānveidīgas un līdzsvarotas bibliotēkas materiālu kolekcijas veidošana vairāku gadu periodā, pamatojoties uz esošajām bibliotēkas apmeklētāju vajadzībām, lietošanas statistisko analīzi, demogrāfiskajiem rādītājiem, ņemot vērā budžeta limitus. ...letver atlases kritēriju noformulēšanu, saglabāšanu utt. - <http://u.com/odlis/>

Izmaiņas krājuma veidošanas procesā:

- Dokumentu plūsmas pieaugums, formātu daudzveidība, komunikācijas tehnoloģiju iespējas (sociālās, fiziskās, politiskās, hronoloģiskās u.c. robežas, iekšējie un ārējie resursi), operativitāte;
- Dokumentu tirgus komercializācija (informācija = prece? → reklāma);
- Izmaiņas informācijas lietotāju vajadzību struktūrā (daudzveidība, noslāņošanās);
- Budžeta ierobežotība (cenu pieaugums; “mazo” valstu iespējas);
- Dažādu komplektēšanas avotu pieejamība (darbietilpīgāka, sarežģītāka atlase);
- Informācijas sfēras paplašināšanās, pāreja no tradicionālā fiziskā krājuma uz virtuālās piekļuves nodrošināšanu utt.

Komplektēšanas politika (Collection policy statement) -dokuments, kurā raksturots informācijas resursu kopums, stiprās un vājās puses, nosprausts attīstības plāns utt.

galvenie nosacījumi (lielā bibliotēkā):

1. bibliotēkas tips un darbības stratēģija - misija → uzdevumi ;
2. mērķauditorija (lietotāju vajadzības, to sastāvs un dinamika, galvenās nozaru attīstības tendences);
3. kolekcijas izvērtējums (vēsturiskā un nākotnes skatījumā); parametri: lielums, nozares;
4. dokumentu atlasē pamatkritēriji jeb vadlīnijas (resursu tips, formāti, ierobežojumi, prioritātes, asignējumi pēc nozarēm, valodas, cena utt.);
5. resursu iegādes budžeta prognozes;
6. Izvēle attiecībā pret dāvinājumiem, retrospektīvie dokumenti

(-)Darbietilpīgs, sarežģīts process;
(-) Nepieciešami kvalificēti speciālisti.

(+)Palīdz budžeta plānošanā;
(+) Palīdz veikt atlasī;
(+) Palīdz izvērtēt krājumu.

Dokumentu atlase

kritēriji:

Lietotāja līmenis

Cena

dokumentu formāti

tematika

ģeogr.
robežas

eksemplaritāte

izdevumu
tipi

autora vai izdevēja
autoritāte

valodas

Galvenās izdevniecības un informācijas avoti

Izdevniecības sociālajās zinātnēs:

Routledge, Sage Publications, MIT Press, Nordic Academic Press, Peterlang, Continium, Berghahn Books, Wiley- Blackwell , Palgrave Macmillan, de Gruyter u.c.; kā arī lielāko, atzītāko pasaules universitāšu (*Oxford UP, Cambridge UP, Princeton UP* utt.) izdevumi

Komplektēšanas informācijas avoti :

- Izdevēja informācija: Mājas lapas, katalogi (iespiestie un elektroniskie), internets, datu bāzes; bibliotēku kopkatalogi, *Worldcat* u.c.;
- Izplatītāju, piegādātāju informācija (*Kriso, Starkmann, Dawson, Erasmus, Harrasowitz* u.c.);
- Recenzijas, bibliogrāfiskie saraksti un atsauces monogrāfijās, žurnālos, medijos,
- Personu ieteikumi, ieteikumi profesionālajā presē

Krājuma attīstības politika LNB

HS lasītavas krājuma mērķtiecīga attīstīšana uzsākta ar 1996. gadu, kad valsts piešķir līdzekļus ārzemju grāmatu iegādei un notiek pakāpeniska krājuma atbrīvošana no obligātā eksemplāra veidā saņemtajām grāmatām krievu valodā.

Krājumu komplektēšanu, balstoties uz iepriekš izstrādātām vadlīnijām, uzsāk lasītavu bibliogrāfi, kuri labi pārzina esošo krājumu un lasītāju pieprasījumu

Atbildība:

- Komplektēšanas padome (no 1998.); krājuma attīstība, tās pamatprincipu noteikšana → kolekciju komplektēšanas profili → (Conspectus);
- Nozaru bibliogrāfi, eksperti- dokumentu atlase;
- Komplektēšanas nodaļa - komplektēšanas process;
- **Prioritātes:** → nacionālais krājums (arhīvs, Latvijas izdevumi, ārzemju izdevumi par Latviju un latviešiem) → Humanitārās un sociālās zinātnes: pamatprofils + zinātnes attīstības virzieni eksakto zinātņu jomā.

Pamatprincipi:

- Universālums (Latvijas izdevumiem); Selektivitāte (ārzemju izdevumiem)

Galvenās nozares LNB HS lasītavā

316; 316.77-
Socioloģija; ietver
Komunikāciju
~3400

32-Politikas
zinātne~3500

35-Militārā
zinātne
~600

37-
Pedagoģija
~1600

30; 31,314-Soc.
zinātnes kopumā
(ietver statistiku,
demogrāfiju)
~2500

39 Etnoloģija
~1300

2-Reliģija
~2300

9; 91- Vēsture;
Ģeogrāfija
~6700

1-Filozofija~4200
159-
Psiholoģija~2700

0- uzzīņu izdevumi
(daudzsējumu
nozaru enciklopēdijas)

81;82-
Valodniecība;
Literatūrzinātne
~11000 (ietver daiļlit.)

~100

Krājuma izmantošana LNB Sociālo un humanitāro zinātņu lasītavā(brīvpieejas krājums): **pieprasītākās tēmas**

1 **Filozofija**: Antīkā filozofija: senās Romas/ Grieķijas domātāji; feminisms; 133- ezoterika, brīvmūrniecība, 17- ētika; aut.- Aristotelis, Kants, Jaspers, Nīče, Fuko u.c.

159 **Psiholoģija**: Attīstības, bērnu, pusaudžu psiholoģija, radošums, atmiņa, fobijas, neverbālā psiholoģija, stress, psihoanalīze, lietišķā psiholoģija;

2 **Reliģija**: kristietība, baznīcu vēsture, katolicisms, bībele, austrumu reliģijas, islāms, mitoloģija;

3, 311, 314 **Sociālā zinātnes kopumā, statistika, demogrāfija**: sociālo zinātņu metodes, kultūras menedžments, migrācija;

316, 316.77 **Socioloģija. Komunikācijas zinātne**: pilsētas un lauku, kultūras, ikdienas dzīves socioloģija, sabiedrība un seksualitāte, dzimtes studijas, laulība un ģimene, sociālās attiecības, stereotipi, mediji, sociālie tīkli;

32 **Politika**: nacionālisms, ES politika, NATO, diplomātija, korupcija, aukstais karš, atsevišķu valstu politika (pēc aktualitātes);

34 **Tiesību zinātne**: vēsture, teorija, filozofija, civiltiesības, krimināltiesības, valsts tiesības, starptautiskās tiesības;

35 **Militārās lietas**: spiegošana

36 **Sociālā labklājība**: labklājības valstis

37 **Pedagoģija. Izglītība**: pirmsskolas izglītība, speciālā pedagoģija, mācību metodes, kritiskā domāšana, sistēmas (Montesori, Valdorfs);

39 **Etnoloģija. Etiķete. Folklorā**: dažādu valstu tikumi, paražas, etiķete, latviešu folklorā;

658 **Uzņēmējdarbība**: finanses, ražošanas procesa organizācija, preču zīmes, mārketingš;

90, 9 **Arheoloģija. Etnogrāfija. Vēsture**: latviešu etnogrāfija, antīkā vēsture, senie laiki (Grieķija, Roma), Latvijas vēsture, ebreju, Skandināvijas valstu, Krievijas vēsture;

8- **Valodniecība. Literatūrzinātne**: vārdnīcas, tulkošana, psiholingvistika, literatūras teorija, žanri u.c.

Pamatproblēmas!?

- Nepietiek finanšu...
- Visur informācijas pasaulē ir cilvēki, kuru lēmumi nosaka, cik efektīvas ir bibliotēkas;
- Mūsdienās neviens bibliotēkas krājums, pat vislielākais, nespēj apmierināt jebkuru informācijas pieprasījumu...

